

## Kostym

I denne opgave vil jeg give en skitse til en analyse af novellen "Kostym", der er skrevet af Ninni Holmqvist, og udkom i 1995, og perspektivere til danske forfattere.

Novellen har en 1.personsfortæller, og der er indre fokalisering. Der er medsyn og udvendigt syn, vi kommer ikke ind i personerne, kun tilnærmelsesvist i hovedpersonen. Fremstillingen er meget scenisk, der er mange replikker og en del beskrivelse. Der er ikke rigtigt brug for beretning, i og med at tekstens fortalte tid og fortælle tid nærmer sig hinanden meget - særligt til sidst, da hovedpersonen er alene i hotelværelset, er fortælle tiden næsten den samme som den fortalte tid.

Novellen er udpræget showing frem for telling; der sker underlige ting, men der er ingen motivation, for *hvorfor* de mærkelige ting sker. Vores viden om personernes indre må vi selv slutte os til ud fra deres adfærd. Af og til forekommer der dog indre monolog fx "*Kanske behöver affärsmän aldrig gå utanför luftkonditionerade områden.*" (s. 61)<sup>1</sup>, men dette bruges ikke til at *motivere* de mærkelige handlinger.

Et interessant træk ved novellen er den massive brug af kolonner. Mange af afsnittene indledes med en stedsbetegnelse efterfulgt af et kolon. Dette får teksten til at ligne et drama, og de mange replikker understreger denne lighed. Ofte kommer der en beskrivelse af stedet efter kolonnet ex. "*Ankomsthallen: Flygplatsen är luftkonditionerad. Ute är det trettiofem grader varmt.*" (s. 59). Fraværet af forklarende, psykologisk motiverende, bemærkninger fra fortælleren gør, at novellen får endnu større lighed med dramaet. I dramaet skal skuespillerne lægge undertekst ind i karaktererne, ligesom vi skal det i denne historie.

Mange af sætningerne er elliptiske og meget korte. Hvor man normalt ville have et komma, er der her et punktum, og subjektet er af og til udeladt. Stilen er meget minimalistisk, det gør umiddelbart novellen letlæst, men fortolkningen af den bliver sværere. Normalt vil det fx være helt ligetil at

<sup>1</sup> Ved sidetal refereres til Holmqvist, Ninni (1995): "Kostym" in: *Kostym* Norstedt.

bestemme hovedpersonens køn i en tekst, men det er ikke tilfældet her. Den implicitte forfatter har helt tydeligt ikke lyst til at afsløre kønnet for os: Hovedpersonen får chancen for at sige sit navn på side 62, men der står bare: "*Jag säger mit namn*".

Der er nogle små tegn, der kan hjælpe os til at bestemme kønnet: Vi hører, at hovedpersonen har en sarong - en sarong bruges oftest af kvinder, men det er ikke helt utænkeligt, at mænd kan have en; hovedpersonen leder i sin taske efter cigaretter, umiddelbart tænker man *dametaske*. Hovedpersonen er i seng med en mand, og heteroseksualitet *er* mere udbredt end homoseksualitet; manden har en kone (slutter hovedpersonen sig til af et billede, *hun* finder i hans lomme (s. 69), vi må altså gå ud fra, at han er heteroseksuel; han synes, at det er sexet med hendes korte hår, det ville han vel næppe have bemærket, hvis hun havde været en mand. Der må altså være tale om en *kvinde*.

*Dette* giver også spænding til novellen, da det får os til at *undre* os over, at hun klæder sig i hans tøj og barberer sig over det hele, bruger hans aftershave og eksperimenterer med shampoo og sæbe til både mænd og kvinder. Det er ikke normal adfærd at tage mandetøj på og rede håret tilbage med brylcreme, før man går ud på gaden, når man er en kvinde.

Der er meget fokus på modsætningen mand > < kvinde i teksten. Derudover ligger der også en anden modsætning, der går på det vilde/utæmmede mod det "friserede". *Han* er en meget ordentlig og nydelig forretningsmand, der bl.a. sørger for, at hans tøj og ur ligger ordentligt, før han har sex; *hun* er typen, der klipper sit hår af, fordi det er for besværligt at redde ud. *Han* er på forretningsrejse, *hun* er på bagpacktur (hun har haft en jungleparasit på Borneo og er nu i Singapore *igen* (s. 59)). De kommer tydeligvis fra vidt forskellige verdener og kan måske siges at symbolisere hver sin del af verden i novellen. Han er fra New York (den "friserede" vestlige verden), og hun rejser rundt i den 3. verden (den utæmmede del af verden).

Hun er den vigtigste person i fortællingen, og i og med at hun er fortæller af historien, og vi af og til får indblik i hendes tanker, får vi let sympati med hende. Selvom hun stjæler mandens (Bobs) penge, flybilletter og tøj,

bliver man ikke sur på hende, men er i stedet for nervøs for, om hun når ud fra værelset, inden Bob kommer tilbage.

Man kan se vore dages backpacktur som en slags dannelsesrejse, hvor man skal ud at "finde sig selv". Man eksperimenterer måske med sin identitet for at finde ud af, hvordan man kan lide at være, og hvordan man ikke kan lide at være. Denne novelle kunne vise en del af hovedpersonens eksperimenteren med sig selv. Det virker ikke som en seksuel forvirring: Hun viser ikke tegn på, at hun ikke er tiltrukket ham - det virker bare som et identitetseksperiment. *Hvad sker der, hvis jeg tager det her kostume på?* Novellens titel "Kostym" leder os også på sporet af en sådan tolkning. Selvfølgelig er det lidt underligt at tage herretøj på og sætte sit hår på en mandlig måde, før man går ud på gaden, men jeg synes ikke, at teksten lægger op til en sygeliggørelse af hovedpersonen af den grund. På alle andre områder beskrives hun som ret normal, i hvert fald som en ret normal *backpacker*.

Novellen falder ind under genrebetegnelsen minimalisme. I Danmark er minimalismen kommet igen i 90'erne med forfattere som Helle Helle, Solvej Balle og Kirsten Hammann. Fællestrækkene er en stram komposition og sparsomt omfang og skrivestil. Helle Helle skriver noveller, der minder om denne af Ninni Holmqvist. I Helle Helles noveller sker der bare meget mindre, og de ting, der sker, er altid meget hverdagsagtige, men fortællestilen er ret ens. Punktformen er et andet minimalistisk træk, som vi også ser udfoldet i denne novelle – brugen af kolonner gør teksten mere brudstykkeagtig og mindre flydende.

Både Helle og Holmqvist skriver behavioristisk: Der er fokus på, *hvad* personerne gør, men vi får ikke at vide, hvad de føler/*hvorfor* de gør. Man skal selv slutte sig til forklaringer på personernes adfærd ud fra, hvad man kan læse mellem linjerne. I dette henseende kan man drage paralleller til Herman Bangs forfatterskab, hvor man også får fortalt meget få løsninger på *hvorfor* og selv skal slutte sig til en masse svar. Alle 3 skriver interessant og umiddelbart letlæst, men for at få hele meningen i deres tekster med, skal man bearbejde dem mere, end når man læser en mere begrundet/udfoldet tekst. Bang bruger nogen indre monolog-passager, men udfolder alligevel ikke rigtigt personernes

motivation; hos Helle og Holmqvist er motivationen, nogle gange lige frem temaet, endnu mere skjult, fordi vi slet ikke får afsløret personernes virkelige emotionelle tanker og overvejelser. I disse moderne minimalistiske noveller ligger en spændende litterær gåde og samtidig en overfladisk letlæst historie – udmærket litteratur.